

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIV. Ignorantia prorsus antecedens, & involuntaria, causat
involuntarium simpliciter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

bilis de peccato; utpote eo minus liber. Similiter ex adverso, quanto magis in virtute quis proficeret, tanto minus meritum acquireret (eo quod tanto magis in homine crescat habitus virtutis, quanto magis in virtute proficit: secundum vanam habitus virtutis foret diminutio libertatis: ergo diminutio meriti.) Hoc autem manifestè est falsum; utpote ex quo consequens esset, minus mereri illos qui maxima in dies accumulunt incrementa meritum, qui utique pervenerunt ad culmen perfectionis, à Mellifluo Doctore sic descriptum serm. 3. in Cantica c. 1. *Qua anima semel à Domino didicit & accepit intrare ad seipsam, & in intimis suis Dei presentiam suspirare, & quærere faciem ejus semper... talis anima nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnalisve ducat, quam post spiritualis studii gustatam semel suavitatem, exire denuò ad illecebras, vel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplebilem repetere curiositatem.* Et à D. Gregorio l. 7. Moral. c. 6. *Sancti viri, cum aternitatis desideris anhelant, in tantam altitudinem vite se subleuant, ut audire jam que mundi sunt, grave sibi ac deprimens pondus credant: valde namque insolens atque intolerabile estimant, quidquid non illud sonat, quod amant.*

CAPUT XIV.

Ignorantia prorsus antecedens, & involuntaria, causat involuntarium simpliciter.

133 Ignorantia est privatio scientiæ in subjecto incapaci. Per ultimas particulas distinguitur à nescientia, quæ verificatur etiam in subjecto incapaci scientiæ. Multiplex est, scilicet ignorantia juris, facti, & pœnæ. Antecedens, consequens, concomitans. Vincibilis & invincibilis. Levis, lata & affectata.

134 Ignorantia juris, est quæ ignoratur lex vel præceptum; vel obligatio, v. g. jejunii tali vel tali die. Et hæc pro diversitate legum, alia est ignorantia juris naturalis, alia juris positivi, divini vel humani. Ignorantia facti, est quæ ignoratur substantia, vel aliqua circumstantia, ejus quod fit, & ratione cujus factum suum præcipitur vel prohibetur, v. g. quod comeditur esse carnem, vel esse diem abstinentiæ. Ignorantia pœnæ, est quæ ignoratur pœna annexa facto, quod scitur esse prohibitum, v. g. excommunicatio annexa percussioni Clerici.

135 Ignorantia antecedens, vel talis dicitur respectu operis, vel respectu voluntatis, vel respectu utriusque. Antecedens respectu operis, illa est quæ causa est cur fiat opus, quod aliàs non fieret. Causa (inquam) per modum removens prohibens, pro quanto removel scientiam, quæ habitâ opus non fieret. Antecedens respectu voluntatis, est quæ sic antecedit actum voluntatis, ut nullo modo voluntaria sit, seu directè vel indirectè causata à volun-

tate. Antecedens respectu utriusque, illa est quæ est causa involuntaria operis, aliàs non futuri. Exemplum est in tegulario, qui, post debitam præcautionem, regulam projiciendo, occidit ignoranter amantissimum filium.

Ignorantia consequens, solet dici talis respectu voluntatis: solet enim definiti illa, quæ directè vel indirectè voluntaria est, sive causata à voluntate. Exemplum est in eodem tegulario, qui, sine debita præcautione, regulam projiciendo, ignoranter occidit proximum.

Ignorantia concomitans, propriè non dicitur talis, nisi respectu operis, cum sit antecedens respectu voluntatis. Est enim illa, quæ nec directè nec indirectè voluntaria est, neque causa operis; utpote quod adhuc fieret, si ignorantia illa non esset. Exemplum est in venatore, qui putans in sylva occidere feram, ignoranter occidit inimicum, adhuc occisurus, si scivisset.

Ignorantia invincibilis, est illa quæ superari non potest adhibitâ eâ diligentia, quæ moraliter potest & debet adhiberi. Semper est antecedens respectu voluntatis (cum nullo modo voluntaria sit); sed non respectu operis, nisi sit causa ipsius.

Ignorantia vincibilis, est illa quæ superari potest adhibitâ diligentia, quæ moraliter potest & debet adhiberi. Idèdque voluntaria est directè vel indirectè. Et directè quidem voluntaria dicitur ignorantia affectata. Quæ verò solum voluntaria est indirectè, vel est lata vel levis. Nec ad eam necessaria est actualis advertentia, seu cogitatio obligationis inquirendi veritatem; sed sufficit virtualis, consistens in eo quod quis possit & debeat ad eam advertere, culpaque ipsius sit, quod actu non advertat, ut postea videbitur.

Ignorantia affectata, illa est, quæ quis ex proposito vult ignorare, vel ob discendi tardium, vel ob superbiam, quia non vult ab aliis doceri; vel ob malitiam, ut liberius & sine conscientiæ remorsu peccet; vel ut excusationem habeat in peccatis suis; vel ne ex conscientie stimulo, cogatur respicere, & facere quod non vult facere. Affectata proinde est ignorantia eorum, qui datâ operâ, non frequentant conciones, ne audiant prædicari illicitum quod agere volunt; vel datâ operâ petere nolunt consilium, super re, de qua dubitant, ne fortè ab ea abstinere debeant; vel qui bonum suggerenti consilium, oggerunt, *Ne facias mihi hæc de re scrupulum.* De tali ignorantia Psal. 37. dicitur: *Noluit intelligere ut bene ageret.* Eâ laborabant impii, qui dixerunt Deo: *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Unde est ignorantia omnium pessima, signumque reprobationis (nisi Dominus extraordinariè misereatur); scriptum est enim: *Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.*

Ignorantia lata, seu *crassa & supina*, est quæ provenit ex notabili negligentia addiscendi addiscenda: ita ut ad discendum & sciendum,

nulla; vel ferè nulla moraliter adhibita sit diligentia.

Ignorantia levis, quam nonnulli *stricte vincibilem* appellant, est quæ non provenit ex notabili, sed ex levi negligentia addiscendi addiscenda: ita ut licet quis diligentiam tantam non adhibuerit, quantam debuit, non defecerit tamen notabiliter à diligentia debita.

141 Paulò aliter Tamburinus l. 2. in Decal. c. 1. §. 7. dicit, ignorantiam levem esse, quando quis adhibuit diligentiam mediocrem & sufficientem, sed non „ tantam quantam in summo rigore potuit. Ubi „ (inquit) „ levis „ culpa supponitur. „ Sed cur Author iste, aliàs tam indulgens, hinc tam rigidus? cur culpam supponit, ubi diligentia mediocris ac sufficiens adhibita est? non enim adstricti sumus ad diligentiam extremam, sive in rigore summam, sed ad mediocrem tantum & sufficientem.

142 Quanta verò diligentia in obligationibus nostris investigandis requiratur & sufficiat? alia statui nequit generalis regula, nisi quòd ea diligentia adhibenda sit, quæ, juxta rerum addiscendarum gravitatem & difficultatem, humano modo adhiberi solet à prudentibus; major utique, vel minor, prout magis vel minus momentosæ, difficilesque fuerint: major ubi agitur, quàm ubi non agitur de notabili damno tertii; major ubi de vita, quàm ubi de solis fortunæ bonis agitur, &c. Ita Doctores communiter.

143 Qua in re meritò à SS. Patribus arguuntur, qui minorem gerunt sollicitudinem investigandi necessaria ad salutem animæ, quàm necessaria ad salutem corporis, &c. In quos quadrat ista Hieronymi querela in epist. ad Deme- triad. *Celerem habitura res finem sine fine queruntur: nos calesces divitiis immortalis honoris pigra quòdam dissimulatione negligimus.* Et Laurentii Justiniani de obed. c. 21. *Ego dico, quòd seculares viri, solum temporalia sectantes, surgent in judicio cum servis Dei, redargutioneque illos esse dignos ostendent, tamquam sollicitudine & affectione inferiores se, in eoque innatae rationis contemptores.* Quia, ut prosequitur in Festo SS. Innocentium: *Nonne innata clamat ratio, & usus docet, ut tanto sollicitius res unaquaque queratur, quanto plurius esse deprehenditur? Aurum videmus preponi argento, argentum plumbo, &c. & hec unde? nisi quia plurius aestimantur.* Haud dubium quin hac de causa innumeri projiciantur in tenebras exteriores: quia *hanc sententiam* (inquit Augustinus serm. 102. de tempore, seu potius Cæsarius serm. 15.) *accepturi sum, qui majorem de corpore, quàm de anima sollicitudinem gerunt.*

144 Juxta SS. itaque Doctores perspicuum est, in investigandis obligationibus, salutem animæ concernentibus, diligentiam adhibendam, si non tantam quantam seculares adhibent avari, vel qui ex secularibus habentur prudentissimi (nec enim præcipitur ut sumus prudentissimi, sed prudentes, nec ad extremam tene-

Tom. I.

mur diligentiam) saltem quantam pro qualitate negotiorum adhibent, qui communiter habentur prudentes.

Supereft ut videamus, an & quæ ignorantia causet vel non causet involuntarium? Et ignorantia quidem antecedens, tam respectu operis, quàm respectu voluntatis (quæ à nonnullis dicitur invincibiliter antecedens) causat involuntarium simpliciter, ut dicit S. Thomas 1. 2. q. 6. Cum enim ipsa incausata sit à voluntate, ipsi est *causa volendi & agendi*, quòd aliàs non veller, nec ageret (ait S. Doctor ibidem): facit ergo voluntatem velle & agere contra efficacem dispositionem, quæ virtualiter, vel saltem habitualiter sic affecta est, ut non compatiatur voluntatem ejus quòd de facto vult, nisi per accidens, ob defectum scientiæ, quæ præsentem, eam non compatetur, sed prorsus excluderet; sicque meritò dicitur causare involuntarium simpliciter, per modum removens prohibens, causando voluntarium secundum rationem scitam, quòd (attentà præsentem illà animæ dispositionem) est simpliciter involuntarium secundum rationem ignorantiam.

Indicium verò aliquod, quòd quidquam factum sit involuntariè modo dicto, est dolor ac tristitia concepta statim atque ignoranter factum rescitur: quia, ut Philosophus ait 3. Ethic. 1. *qui ob ignorantiam quidpiam agit, si ipsum poenitet, invitus fecisse videtur.* Non idèò tamen doloris ac tristitiæ defectus universim arguit ignorantiam concomitantem fuisse, non antecedentem.

Accesserit quippe vir justus ad non suam, putans invincibiliter suam, non accessurus si scivisset, quia peccare noluisse, ex hoc quòd postea rescit non doleat, quia non peccavit, non illicò conficitur, ignorantiam ipsius concomitantem, non antecedentem fuisse. Contingit enim quòd sic non doleat de ignoranter facto, quia non peccaminoso, ut tamen cum scientia, adeòque cum peccato facere noluisse. Ita quidem plerique philosophantur. Sed vir verè justus, Deique verus amator, non videtur mihi posse non dolere de ignoranter facto contra Dei legem, dum id postea rescit. Quia vero Dei amatori non solum displicet factum formaliter contra Dei legem, sed & factum materialiter, ut alibi dicemus.

CAPUT XIV.

Ignorantia antecedens respectu operis, si sit consequens respectu voluntatis, non causat involuntarium simpliciter, causat tamen secundum quid.

148 Ita S. Thomas a. 8. citato: cum enim ipsa simpliciter voluntaria sit, opus quòd causat, in ipsa simpliciter est voluntarium. *Causat tamen secundum quid involuntarium* (prosequitur S. Thomas): hoc ipso namque causare supponitur opus contra inclinationem as-

A a 2